

УДК: 32.019.51

Пікалова А.С.<sup>1</sup>, Бондаревич І.М.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> студ. гр. ФЕУ-412 НУ «Запорізька політехніка»

<sup>2</sup> канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

## **КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПРОТИДІЯ ПРОПАГАНДИ**

Потоки інформації у сучасному інформаційному суспільстві не просто вирують, а є дуже потужними, критичне мислення виявляється ключовою здібністю індивіда для захисту від маніпуляцій і впливів пропаганди. В цьому сенсі критичне мислення постає складним когнітивним процесом, спрямованим на розуміння, аналіз та критичне оцінювання інформації.

Критичне мислення - це здатність системно оцінити інформацію: зрозуміти, проаналізувати, зробити висновок щодо її достовірності, враховуючи окрім заявлених даних також і контекст їх подачі, їх джерело, та можливі мотивації й авторитет авторів. Завдання критичного мислення є виокремлення фактів від їх оцінювання,

перекручень, а також виявлення логічних недоліків та формування об'єктивних висновків.

Пропаганда – це систематичне розповсюдження спеціально підібраної інформації з метою маніпулювання громадською думкою. Критичне мислення виступає як бар'єр, що має запобігати маніпуляціям та викривати їх. Здатність розпізнавати емоційне впливання, ретельно перевіряти джерела та викривати приховані мотивації робить людину менш вразливою до інформаційного впливу.

Для українців в умовах війни проти агресії Росії навичка критичного мислення в контексті інформаційного протистояння та пропагандистських атак є конче необхідною. Критичне мислення стає не тільки інтелектуальним інструментом, але й стратегічною зброєю для українського суспільства.

Серед найчастіше застосовуваних російською пропагандою методик - «налякати своїх», навішування ярликів, підміна понять або «правильна» розстановка акцентів, «усі так думають», посилення на анонімні «достовірні» джерела, фейкові новини за підтримки відомих людей, перекручування слів/фактів. Гачок, яким пропаганда чіпляє людину є її негативна емоційна реакція: страх, злість, роздратування та розчарування тощо. Активація правої півкулі в момент емоційного сплеску пригальмовує ліву півкулю, що призводить до зниження можливостей людини осмислювати інформацію. Це проливає світло на той факт чому абсурдна інформація годна бути прийнятою за правду. Зазначене пояснює, чому утримування рівного, спокійного емоційного стану є основою здатності до критичного осмислення ситуації. До того ж, емоційно навантажена інформація довше тримається в пам'яті.

Умови війни диктують необхідність розвитку критичного мислення як задачу для системи освіти. Створення програм, що розвивають аналітичні та критичні навички, допомагає підготувати громадян до самостійного аналізу інформації та відсіювання впливових маніпуляцій.

У світі, де соціальні мережі та інтернет є основним джерелом інформації, розвиток цифрової грамотності та критичного мислення важливий як ніколи. Розпізнавання фейкових новин, навчання перевірці достовірності джерел та роззрізання маніпулятивних технік вже потрапили до змісту навчальних дисциплін в закладах сучасної освіти.

Протистояння пропаганді вимагає не лише певних індивідуальних навичок, але й змін в колективній свідомості.

Громадяни, опікуючись власним психічним здоров'ям, стають відповідальними за якість інформації, яку вони споживають та поширюють. А з боку держави постає проблема налаштування якості її медійного простору.

Критичне мислення є важливим інструментом у сучасному інформаційному суспільстві, а здатність критично мислити не лише захищає від маніпуляцій, але й створює фундамент для розвитку обізнаної, відповідальної та свідомої громади.